

SAKSBEHANDLER
Ingrid Melgård
Cathrine Skrederstuen Rolland
Inger Johanne Rystad

VÅR REF.
17/02031-1

ARK. B - Bygninger

DERES REF.

INNVALGSTELEFON
+47 98202853

DERES DATO

VÅR DATO
16.10.2017

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Se mottakerliste

Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer - Fredete eiendommer i landsverneplan for Kulturdepartementet - Høring

Riksantikvaren oversender med dette forslag om Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer Kapittel XX Fredete eiendommer i Landsverneplan for Kulturdepartementet på høring. Forslaget inneholder omfang og formål for fredningen av utvalgte byggverk og anlegg som gjennom arbeidet med de statlige kulturhistoriske byggverk og anlegg er valgt ut for fredning i *Landsverneplan for Kulturdepartementet*.

1. Innledning

Landsverneplan for Kulturdepartementet omfatter eiendommer som mange nordmenn i dag har et forhold til, som er vesentlige for norsk kulturliv og som har vært viktige i oppbyggingen av Norge som en kulturnasjon. Det eiendommene i Kulturdepartementets landsverneplan har til felles er at de alle er knyttet til viktige mennesker og hendelser som definerer Norge som nasjon, alt fra kjente erobrere, de store dikterne og vårt felles mediehus.

Landsverneplanen rommer kunstnerboliger som Aulestad, Bjerkebæk, Grotten og hjemmet til nasjonalhelten Roald Amundsen. Videre er det bygninger som tidligere er fredet som Nationaltheatret, Nasjonalmuseet og Eidsvollbygningen. I tillegg blir flere museumsanlegg forskriftsfredet nå, som Austrått, Nasjonalmuseet for arkitektur og Nordnorsk kunstmuseum. Det er også anlegg knyttet til den norske kirke i planen, som Erkebisppegården og Bjørgan prestegård, og til rikskringkastingen som NRK Marienlyst og NRK Sápmi.

Utvelgelsen av eiendommer i Landsverneplan for Kulturdepartement har tatt utgangspunkt i de bygninger som departementet er hjemmelshaver til, i tillegg er det tatt inn enkelte bygg med annen statlig hjemmelshaver, men som er viktige bygg innenfor sektoren.

Landsverneplanen ble utarbeidet av Kulturdepartementet i samråd med NIKU (fram til 2015) og Riksantikvaren i perioden 2007-2017.

Det er vernekriterier som arkitektoniske, estetiske og bygningshistoriske verdier som sammen med eiendommenes opplevelses-, kilde- og dokumentasjonsverdi i form av samfunns-, personal- og sektorhistorisk betydning som har vært utslagsgivende for utvelgelsen.

På bakgrunn av disse anbefalingene foreslår Riksantikvaren å frede et utvalg bygninger, utomhusområder og anlegg som viser den arkitektoniske, kulturhistoriske og sektorhistoriske utviklingen. Hensikten er å sikre og bevare et representativt utvalg byggverk og anlegg knyttet til kultursektoren fra ulike perioder og ulike deler av landet. Disse kulturminnene har mange viktige og spennende historier å fortelle.

Fredningen skjer med hjemmel i lov om kulturminner 9. juni 1978 nr. 50 (kulturminneloven) § 22 a, jf. lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) 10. februar 1967 kap. VII og forskrift 9. februar 1979 nr. 8785 om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven (ansvarsforskriften) § 12 nr. 1.

Dette høringsbrevet gir bakgrunn for fredningssaken for de anlegg som i *Landsverneplan for Kulturdepartementet* er vurdert i verneklasse 1 (vurdert for fredning) samt hvilke følger fredningen medfører. Høringsbrevet er delt inn i seks kapitler:

1. Innledning
2. Bakgrunn
3. Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer
4. Prosess og tidligere saksgang
5. Annen relevant informasjon
6. Høringsfrist og videre saksgang

Høringen og forslag til fredningsforskriften kapittel XX med vedlegg, er tilgjengelig på Riksantikvarens hjemmesider:

www.riksantikvaren.no/Norsk/Aktuelt/Horinger_og_kunngjoringer/

Dersom det er ønskelig å få tilsendt dokumenter som er elektronisk tilgjengelig, kan Riksantikvaren kontaktes.

Til dette høringsbrevet hører det i alt 16 vedlegg.

Høringsfrist: 15. desember 2017

2. Bakgrunn

2.1. STATENS KULTURHISTORISKE EIENDOMMER (SKE)

Fredningssaken har bakgrunn i arbeidet med en fornyet oversikt over kulturhistorisk eiendom i statlig eie. Forrige gjennomgang av kulturhistorisk eiendom i statlig eie ble foretatt i 1933-34. Någjeldende arbeid ble iverksatt gjennom prosjektet Statens kulturhistoriske eiendommer. Prosjektet ble opprettet i 2003, og drevet av Fornyings- og administrasjonsdepartementet frem til 2009. Prosjektet ble da overført til Miljøverndepartementet ved Riksantikvaren.

Formålet med prosjektet ble formalisert gjennom Kongelig resolusjon 1. september 2006 om *Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedommar*. Her ble det stadfestet at det påligger samtlige statlige sektorer et ansvar for å vernevurdere sine byggverk og anlegg.

Dette gjøres ved at fagdepartementene kartlegger og velger ut kulturhistoriske byggverk og anlegg i sin sektor i samråd med Riksantikvaren.

Arbeidet har vært prosess- og samarbeidsorientert. Arbeidet munner ut i en landsverneplan for den enkelte sektor og følges opp med forskrift om fredning. Arbeidsverktøyet for de involverte har vært SKE-basen, en felles database over statlig eiendom spesiallaget for dette formål.

2.2. LANDSVERNEPLANEN

En landsverneplan består av to hoveddeler:

- en tematisk gjennomgang av sektorens historie
- katalog med utvalg av byggverk og anlegg i verneklasse 1 og 2.

Byggverk og anlegg utvalgt i verneklasse 1 foreslås for fredning, mens verneklasse 2 skal være underlagt et selvpålagt internt vern, og bør på sikt reguleres til hensynssone etter plan- og bygningsloven. En rekke bygninger er i tillegg vurdert, men i dette arbeidet ikke gitt verneklasse.

I *Sektorhistorikk for Kulturdepartementet* omtales den kulturvirksomhet som har medført bruk av bygninger og byggeaktivitet. Sektorhistorikken er forfattet av NIKU i 2015.

3. Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer

Forskrift 9. november 2011 nr. 1088 om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer (Forskrift om kulturhistoriske eiendommer) er en felles forskrift for de av statens kulturhistoriske eiendommer som fredes. Forskriften består av flere kapitler. Kapittel 1 gir felles forvaltningsregler for alle fredete statlige eiendommer, mens kapitler 2,3,4 osv. er spesifikke sektorkapitler og angir omfang av, og formål med, fredningen for den enkelte eiendom og eventuelt særbestemmelser for den aktuelle sektor. Forskrift om kulturhistoriske eiendommer kap. 1 *Generelle bestemmelser* ble vedtatt 9. november 2011.

Kapittel XX som nå sendes på høring er sektorkapittelet for eiendommer i Landsverneplan for Kulturdepartementet. Kapittel XX består av to paragrafer. § XX-1 viser fredningens omfang. Til § XX-1 hører 13 vedlegg hvor omfanget og formålet med fredningen detaljeres. § XX-2 omhandler frist for utarbeidelse av forvaltningsplaner.

Vedleggene til § XX-1 er en del av forskriften og inneholder omfang, kartfesting, formål og begrunnelse for fredningen for det foreslåtte objekt. Der hvor bare deler av interiøret omfattes av fredningen vil omfanget i tillegg være markert på plantegning.

Vedleggene er i utgangspunktet et uttrekk av informasjon fra katalogoppslagene i *Landsverneplan for Kulturdepartementet*.

Den tydeligste endringen fra landsverneplanen er at objekter som i landsverneplanen er foreslått i verneklasse 2 er utelatt, da disse ikke omfattes av fredningsforskriften. Riksantikvaren har videre foretatt presiseringer og klargjøring av omfanget der det var uklart i landsverneplanen. Vi ber om at det sees spesielt på dette slik at feil lukes ut.

Nedenfor følger en illustrasjon som viser de ulike kapitlene i forskrift om kulturhistoriske eiendommer – Fredete eiendommer i Landsverneplan for Kulturdepartementet. Denne består av følgende tre deler:

Kapittel 1 - generelle bestemmelser

- felles for alle statlige departementer/sektorer
- gir generelle bestemmelser som formål m.v.
- vedtatt 9. november 2011

Kapittel XX. Fredete eiendommer i Kulturdepartementets landsverneplan

- sektorkapittelet for fredete byggverk i Kulturdepartementets landsverneplan
- gir oversikt over hvilke eiendommer som omfattes av fredningen
- sendes nå på høring. Høringsfrist 15. desember 2017.

Vedlegg til kapittel XX, § XX-1

- ett vedlegg per kompleks/eiendom. Totalt 13 vedlegg
- gir preisering av fredningsomfang og formålet med fredningen for hvert enkelt objekt
- basert på informasjon i *Landsverneplan for Kulturdepartementet*

3.1. OMFANGET AV FREDNINGEN

Forslaget om fredning gjelder byggverk og anlegg som i *Landsverneplan for Kulturdepartementet* er kategorisert i verneklasse 1. Høringsforslaget som nå sendes ut er i overensstemmelse med den omforente landsverneplanen.

Fredningen omfatter til sammen 39 objekter/enkeltminner, inkludert utomhusanlegg, på totalt 13 komplekser/eiendommer. Eiendommene er fordelt på 10 kommuner i 8 fylker.

3.1.1. LISTE OVER EIENDOMMER SOM FORESLÅS FREDET I FORSKRIFTEN

	Eiendom	Kommune
1.	Uranienborg, Roald Amundsens hjem	Oppegård kommune
2.	Bankplassen 3	Oslo kommune
3.	NRK Marienlyst	Oslo kommune
4.	Granittsøyler med statuer ved Nationaltheatret	Oslo kommune
5.	Wergelandsveien 4, Grotten	Oslo kommune
6.	Bjørgan prestegård	Tynset kommune
7.	Publikumsbygget på Bjerkebak, Sigrid Undsets hjem	Lillehammer kommune
8.	Aulestad, Bjørnstjerne Bjørnsons eiendom	Gausdal kommune
9.	Statsarkivet i Bergen	Bergen kommune
10.	Erkebispegården i Trondheim	Trondheim kommune
11.	Pyramiden og parken ved Austråttborgen	Ørland kommune
12.	Nordnorsk Kunstmuseum, Tromsø	Tromsø kommune
13.	NRK Sápmi, Karasjok	Kárásjoga gielda - Karasjok kommune

3.2. EIENDOMMENE SOM OMFATTES AV LANDSVERNEPLANEN

Landsverneplanen omfatter flere eiendommer eller byggverk i verneklasse 1 enn det som er omfattet av dette fredningsforslaget. Dette kan være eiendommer som allerede er fredet gjennom kulturminneloven, eller det kan være eiendommer hvor enkelte byggverk og utomhusanlegg er fredet, men hvor en nå ønsker å frede flere byggverk/utomhusanlegg.

Eiendommer og byggverk som i landsverneplanen er i verneklasse 2 omhandles ikke i dette kapitlet.

3.2.1.EIENDOMMER SOM TIDLIGERE ER BLITT FREDET

En rekke eiendommer som i landsverneplanen er satt i verneklasse 1 er allerede fredet. Disse vil derfor ikke omfattes av det oversendte fredningsforslaget. Dette gjelder følgende eiendommer:

- **Eidsvoll 1814, Eidsvoll kommune:**
Eidsvollsbygningen med to sidebygninger og hage/park ble fredet 1. september 2014 (Kulturminne-ID 146171).
- **Bankplassen 4, Museet for Samtidskunst, Oslo kommune:**
Bankplassen 4 ble fredet 19. juni 2016 (Kulturminne-ID 163721).
- **Den Norske Opera og Ballett, Oslo kommune:**
Operahuset med uteområde ble fredet 15. november 2012 (Kulturminne-ID 158591).
- **Nasjonalgalleriet, Oslo kommune:**
Bygningen med forhage ble fredet 5. januar 2012 (Kulturminne-ID 132953).
- **Tuengen Alle 10C, Oslo kommune:**
Bygningen med hage ble fredet 7. desember 2011 (kulturminne-ID 116907).
- **Vestbanen, Oslo kommune:**
Hovedbygningen og stasjonsmesterbygningen ble fredet 24. juni 1994 (Kulturminne-ID 86172).
- **Den Nationale Scene, Bergen kommune:**
Teaterbygningen med parkanlegget ble fredet 15. april 1993 (Kulturminne-ID 87130).
- **Trøndelag teater, Trondheim kommune:**
Teaterbygningen ble fredet 11. august 1969 (Kulturminne-ID 87606).

3.2.2.EIENDOMMER SOM FORESLÅS FREDET I FORSKRIFTEN

Eiendommene i listen nedenfor er ikke fredet tidligere.

Eiendommer som foreslås fredet gjennom dette fredningsforslaget:

- **Roald Amundsens hjem, Uranienborg, Oppegård kommune:**
Det foreslås fredning av badehus, hovedbygning, ishus, lysthus, uthus og utomhusanlegg
- **NRK Marienlyst, Oslo kommune**
Det foreslås fredning av kringkastingshuset og utomhusanlegg
- **Wergelandsveien 4, Grotten, Oslo kommune**
Det foreslås fredning av hovedbygningen og utomhusanlegg
- **Bjørgan prestegård, Tynset kommune**
Det foreslås fredning av bolig og utomhusanlegg
- **Nordnorsk kunstmuseum, Tromsø kommune**
Det foreslås fredning av Sjøgata 1
- **NRK Sápmi, Karasjok kommune**
Det foreslås fredning av Mari Boine Geaidnu 12, 14 og 18 og utomhusanlegg

3.2.3.EIENDOMMER HVOR FREDNINGSOMFANGET ENDRES I FORSKRIFTEN

Flere av eiendommene i landsverneplanen har allerede en eller flere fredete bygninger. For eiendommene som er listet opp nedenfor er det gjennom dette fredningsforslaget foreslått å frede flere bygninger eller utomhusanlegg på eiendommen.

For følgende eiendommer foreslås en utvidelse av fredningsomfanget:

- **Nationaltheatret, Oslo kommune:**
Teaterbygningen ble fredet 23. desember 1983 (Kulturminne-ID 86156). I dette fredningsforslaget foreslås det å frede de to granittsøylene med statuene av Bjørnson og Ibsen som står ved teaterets hovedinngang.
- **Bjerkebæk, Sigrid Undsets hjem, Lillehammer kommune:**
Dalseggstua, gjestehuset, hønehuset og Røssumstua med hage ble fredet 22. desember 1982. Et område rundt dagens publikumsbygning ble fredet 26. oktober 2000. (Kulturminne-ID 86366.) Publikumsbygget foreslås fredet i dette fredningsforslaget.
- **Aulestad, Bjørnstjerne Bjørnsons hjem, Gausdal kommune:**
Hovedbygningen ble fredet 6. juni 1923 (Kulturminne-ID 86430). For Aulestad foreslås det i dette fredningsforslaget å utvide fredningen med: Drengstua, Folkestua, låven, stabburet, vognskjulet og utomhusanlegg.
- **Erkebispegården, Trondheim kommune:**
Nordfløyen og Vestfløyen er automatisk fredet (Kulturminne-ID 87588). For Erkebispegården foreslås det i dette fredningsforslaget å utvide fredningen med: Artilleribygget, Bispeløyen, borggården, Grenaderen, Kjøpmannsgata 1C, Tøyhusvakten, museet, Schirmers gate 3A og utomhusanlegget (ytte kongsgård).
- **Austråttborgen, Ørland kommune:**
Austråttborgens nordfløy er automatisk fredet, mens nedre del av Austråttborgen med borggård ble fredet 6. juni 1923. (Kulturminne-ID 87399.) I dette fredningsforslaget foreslås det å frede pyramiden og utomhusområdet.

3.2.4. FORSKRIFT OM FREDNING AV BANKPLASSEN 3

- **Bankplassen 3, Norsk Arkitekturmuseum, Oslo kommune**, ble fredet ved forskrift 26.8.2002 nr. 954 om fredning av Bankplassen 3, Oslo. Fredningen omfatter eksteriør og interiør av den gamle bankbygningen (Groshbygningen) og eksteriør av magasinfløyen (Kulturminne-ID 87641):

«Fredningen omfatter den gamle bankbygningen, som stod ferdig i 1830 og magasinfløyen fra 1911. Fredningen omfatter ikke området rundt bygningene.

Fredningen omfatter bankbygningens interiør og eksteriør. Fredningen av interiøret omfatter innvendig hovedstruktur (rominndeling) og eldre arkitektoniske detaljer som dører, vinduer, listverk, overflater og dekor, samt fast innredning.

For magasinfløyen fra 1911 omfatter fredningen kun eksteriøret». (Forskrift 26.8.2002 nr. 954)

Med landsverneplanen foreslås å utvide fredningen av Bankplassen 3, med Fehn-paviljongen (eksteriør og interiør), utomhusarealet, samt interiøret slik det fremstår i dag etter rehabiliteringen i 2005 med de nye interiørene som Fehn har tegnet til hovedfløyen.

Riksantikvaren er kommet til at fredningen av Bankplassen 3 skal innlemmes i denne felles forskriften om statens kulturhistoriske eiendommer. Det gjør regelverket mere oversiktlig og antallet forskrifter reduseres, som i seg selv er en fordel.

Fredningen av Bankplassen 3- med Groshbygningen, magasinfløyen, Fehn -paviljongen og utomhusareal - samles i en forskrift, ved at forskriften fra 2002 innlemmes i kapittel XX kulturdepartementets landsverneplan. Samtidig oppheves forskriften av 2002.

Dette innebærer at de generelle bestemmelsene i kapittel 1 gjelder for Bankplassen 3 i tillegg til kapittel XX med vedlegg, se nærmere pkt. 3 i dette brev.

3.2.5. EIENDOMMER SOM FORESLÅS FREDET I FORSKRIFTEN

Eiendommene i listen nedenfor er ikke fredet tidligere.

Eiendommer som foreslås fredet gjennom dette fredningsforslaget:

- **Roald Amundsens hjem, Uranienborg, Oppegård kommune:**
Det foreslås fredning av badehus, hovedbygning, ishus, lysthus, uthus og utomhusanlegg
- **NRK Marienlyst, Oslo kommune**
Det foreslås fredning av kringkastingshuset og utomhusanlegg
- **Wergelandsveien 4, Grotten, Oslo kommune**
Det foreslås fredning av hovedbygningen og utomhusanlegg
- **Bjørgan prestegård, Tynset kommune**
Det foreslås fredning av bolig og utomhusanlegg
- **Nordnorsk kunstmuseum, Tromsø kommune**
Det foreslås fredning av Sjøgata 1
- **NRK Sápmi, Karasjok kommune**
Det foreslås fredning av Mari Boine Geaidnu 12, 14 og 18 og utomhusanlegg

3.3. FORMÅLET MED FREDNINGEN

Fredningens formål fremgår av Forskrift om kulturhistoriske eiendommer kap. 1, § 1-1. I vedlegget for det enkelte byggverk/anlegg (kapittel XX, § XX-1) vil formålet med fredningen for hvert kulturminne være utdypet.

3.4. EIENDOMSFORHOLD

Fredningen omfatter eiendommer som er i statens eie.

Fredningen omfatter også én bygning i statlig eie som til dels står på ikke-statlig grunneiendom. Bygningen kan likevel fredes med hjemmel i kulturminneloven § 22a, dersom grunneier gir samtykke til denne forenklete fredningsprosessen. Grunneier vil bli tilskrevet i eget brev.

3.5. FØLGER AV FREDNINGEN

Forskriften har bestemmelser som skal bidra til å sikre formålet med fredningen. Bestemmelsene for sektorens fredete byggverk og anlegg vil fremkomme av forskrift om kulturhistoriske eiendommer kap. 1. Kulturminnelovens bestemmelser gjelder utfyllende i tillegg til forskriftens spesielle bestemmelser.

Fredningen medfører at det må søkes om tillatelse til å sette i gang alle typer tiltak som går ut over vanlig vedlikehold. Generelt må ingen rive, skade, bygge om eller flytte, skifte ut bygningselementer eller materialer, forandre overflater eller foreta andre endringer som går lenger enn vanlig vedlikehold. Med vanlig vedlikehold menes å ta vare på og reparere de eksisterende bygningselementer og detaljer som dører, vinduer, listverk, gerikter og overflatebehandlingen.

Det er eier som har ansvar for det løpende vedlikeholdet av fredete byggverk og anlegg. Det grunnleggende prinsippet for vedlikehold av fredete byggverk er å bevare mest mulig av de opprinnelige eller eldre elementene. Vedlikehold av fredete byggverk og anlegg skal så langt

som mulig skje i samsvar med opprinnelig utførelse, teknikk og materialbruk og for øvrig i samsvar med fredningsbestemmelsene.

Tiltak ut over vanlig vedlikehold på fredete byggverk og anlegg krever tillatelse etter forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer kap. 1, § 1-4 jf. kulturminnelovens § 15a. Dette gjelder også for fast inventar i de byggverk og anlegg der interiøret omfattes av fredningen, større løst inventar som omfattes, samt for park- og grøntanlegg med tilhørende elementer som inngår i fredningen.

I henhold til forskrift om kulturhistoriske eiendommer kap. 1, § 1-4 jf. kulturminneloven § 15a kan Riksantikvaren eller den Riksantikvaren gir myndighet (forvaltningsmyndigheten) - i særlige tilfeller gjøre unntak fra fredningen og fredningsbestemmelsene for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i kulturminnet (dispensasjon). Dersom et fredet byggverk går ut av statlig eie er det fylkeskommunen eller Sametinget som er dispensasjonsmyndighet. Det følger av ansvarsforskriften § 12 nr. 2.

Søknad om tillatelse sendes dispensasjonsmyndigheten som avgjør om tiltaket kan iverksettes eller ikke. Oppstår det tvil om hva som kan anses som vanlig vedlikehold, skal dispensasjonsmyndigheten likeledes kontaktes.

3.6. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

I henhold til utredningsinstruksen fastsatt ved kgl.res. 18. februar 2000 og revidert ved kgl.res. 24. juni 2005 skal økonomiske og administrative konsekvenser av fredningen utredes. I samsvar med kravene i forvaltningsloven er følgene av fredningen godt opplyst gjennom det arbeidet sektorene har gjort i prosessen med utvelgelsen av de objekter som skal fredes. Ved at eierne ved fagdepartementene med underliggende virksomheter selv har deltatt i denne prosessen, har de underveis også vurdert konsekvensene ved ulike former for vern, i dette tilfelle fredning.

I samråd med sektoren og eier har Riksantikvaren lagt vekt på å komme frem til forslag som ivaretar de nasjonale verdiene av statens eiendommer, og som samtidig legger til rette for utnyttelse av eiendommene. Fredningen griper ikke inn i eksisterende bruk. Vi vil også påpeke at staten allerede i dag har et ansvar for å ivareta og sikre sine eiendommer og de verdier disse representerer. I Fornyings- og administrasjonsdepartementets sin rettleiding "*Forvaltning av statens kulturhistoriske eiendommer – Overordna føresegner gitt i kongeleg resolusjon, med utfyllende rettleiing*" er de økonomiske konsekvensene ved bl.a. fredning vurdert. I kapittel 1.4 "Finansiering" fremgår det at det er innført husleiesystem i store deler av statlig sektor. Det heter i kapittel 1.4:

"[...]at ved balanseføring og verdisetjing av kulturhistoriske eiendommer i statens egne husleiesystem, bør det opnast for at det kan takast omsyn til at husleige pr. arbeidsplass skal vere tilnærma lik det som er tilfellet i meir moderne bygg til same formål. Dette for å korrigere for lågare arealeffektivitet og høgare vedlikehaldskostnader i mange kulturhistoriske bygningar. Formålet er at leigetakarane ikkje skal lide økonomisk for at dei held til i eit kulturhistorisk bygg, og at staten legg til rette for aktiv bruk av desse eiedommane. Det er det beste vernet. Løyvingar til forvaltning, drift og vedlikehald av dei kulturhistoriske eiedommane som ikkje har brukarar/leigetakarar, eller av andre årsaker ikkje vert innlemma i ei husleigeordning, bør i størst mogleg grad synleggjerast i statsbudsjettet under det departementet som er ansvarleg for eiedommen. Dermed får løyvande styresmakt betre oversikt over kva eiendomar dette dreier seg om, og ein

sterkare og meir direkte innverknad på løyvingane til viktige kulturhistoriske eigedommar i statens eige. Elles kan midlane som vert avsette til dette formålet vere vanskelege å identifisere i statsbudsjettet.”

En fredning vil i de tilfeller det ved dispensasjon settes vilkår som fordyrer arbeidet innebære økte kostnader for eier. Dette forutsettes håndtert gjennom statens eget husleiesystem og innenfor de til enhver tid gjeldende budsjetter. Forvaltningsansvaret når det gjelder dispensasjonsmyndigheten ligger hos Riksantikvaren eller den Riksantikvaren gir myndighet. Ressursbehovet vil avhenge av omfanget av dispensasjonsbehandlinger. Riksantikvaren vil håndtere arbeidet med forskriften og kapittel XX innenfor de til enhver tid tilgjengelige ressurser.

3.7. FORVALTNING AV BYGGVERKENE OG ANLEGGENE

Det forutsettes at byggverkene og anleggene som foreslås fredet i denne høringen blir behandlet som fredet inntil fredningssaken er endelig avgjort. Vi ber om at det blir tatt kontakt med Riksantikvaren dersom man vil sette i verk tiltak på byggverk og anlegg som vil medføre endringer eller som går ut over vanlig vedlikehold. Riksantikvaren vil gi råd og veiledning i slike saker.

I henhold til kongelig resolusjon 1. september 2006 om *Overordna føresegner om forvaltning av statens kulturhistoriske eigedommar* og forskrift om kulturhistoriske eiendommer kap. 1, § 1-5 skal eier sørge for at det utarbeides forvaltningsplan for sine kulturhistoriske eiendommer.

3.8. SAMMENHENGEN MELLOM LANDSVERNEPLAN OG FORSKRIFT OM FREDNING AV STATENS KULTURHISTORISKE EIENDOMMER

For de byggverk og anlegg som etter forskriften er fredet vil *Landsverneplan for Kulturdepartementet* være et viktig dokument ved forvaltningen av disse. Dette fordi landsverneplanen inneholder beskrivelse, fotodokumentasjon etc. over kulturminnene på fredningstidspunktet. Landsverneplanen vil bli oppbevart hos Riksantikvaren og hos Kulturdepartementet. Den er også tilgjengelig på www.riksantikvaren.no.

3.9. BEHANDLING AV TILTAK HVOR DET KAN VÆRE MOTSETNING MELLOM ULIKE LOVER OG FORSKRIFTER

Det kan oppstå situasjoner der det vil være motsetning mellom kulturminneloven og andre myndighetsområders lover og forskrifter. Dersom avklaringen mellom ulike deler av lovverket ikke er entydig vil den måtte løses i dialog mellom de myndigheter som forvalter det aktuelle regelverket.

4. Prosess og tidligere saksgang

Landsverneplanen er utarbeidet gjennom en lengre prosess som ble initiert av Kulturdepartementet i 2007. Departementet ga NIKU i oppdrag å utarbeid landsverneplanen for Kulturdepartementets kulturhistoriske bygninger. Prosessen ble ført gjennom en nedsatt koordineringsgruppe med deltakere fra Kulturdepartementet, NIKU og SKE (fram til sekretariatet ble nedlagt høsten 2009) og Riksantikvaren.

Kulturdepartementet sendte sin landsverneplan på høring til berørte parter, i flere omganger. Merknadene som kom inn til disse er behandlet og innarbeidet i landsverneplanen. Det er Riksantikvarens inntrykk at det har vært bred og god forankring av landsverneplanen i sektorens underliggende etater.

Kulturdepartementet oversendte formelt landsverneplanen til Riksantikvaren for endelig behandling i brev av 9. juni 2017. Riksantikvaren legger til grunn at departementet har gjort verne vurderingene i landsverneplanen godt kjent for de berørte parter. Riksantikvaren forutsetter videre at verne vurderingene er gjort kjent ved avhending av eiendommer.

5. Annen relevant informasjon

5.1. AVHENDING

Forskriftsfredning vil bli gjennomført også for byggverk og anlegg som blir avhendet innen forskriften er endelig vedtatt. Riksantikvaren ber om å bli orientert om eventuell overdragelse av byggverk og anlegg som omfattes av denne forskriften. Informasjon om nye eiere må sendes Riksantikvaren så snart som mulig etter avhending.

Riksantikvaren ber også om at aktuelle kjøpere eller leietakere gjøres kjent med innholdet i dette brevet. Videre ber vi om at det informeres i salgsdokumentene og i kjøpskontrakten om at bygningen eller anlegget er under behandling for å bli fredet ved forskrift, jf kulturminneloven § 22a og forvaltningsloven kap. VII.

Fredningsvedtaket for byggverk og anlegg som selges ut av statlig eie skal tinglyses. Riksantikvaren tinglyser fredningen som en heftelse på eiendommen jf. kulturminneloven § 22 nr. 5.

5.2. INFORMASJON TIL KOMMUNENE

Forskriftens kapittel XX vedrører kommunene som planmyndighet. Når et byggverk/anlegg er fredet etter denne forskrift er det fredete arealet båndlagt. Dette bør i utgangspunktet synliggjøres på kommuneplannivå med hensynssone d). Vedtaksfredete kulturminner må også synliggjøres i reguleringsplaner, og hensynssone d) benyttes i tillegg til arealformålet. Reguleringsbestemmelsen bør være i overensstemmelse med fredningsbestemmelsene eller ta utgangspunkt i disse. Jf. plan- og bygningsloven § 12-7 nr. 6. Dersom området rundt det fredete kulturminnet avsettes som buffersone bør dette avmerkes med hensynssone c) med bestemmelser som styrer arealbruken slik at tiltak i sonen ikke kommer i strid med intensjonen med fredningen.

5.3. NATURMANGFOLDLOVEN

Prinsippene i lov 19. juni 2009 nr. 100 lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) §§ 8-12 skal legges til grunn ved offentlig myndighetsutøvelse som berører naturmangfoldet. Riksantikvaren har gjort søk i Artsdatabankens Artskart og Naturbasen til Direktoratet for Naturforvaltning for å fremskaffe nødvendig kunnskap for beslutningsgrunnlaget.

For oversikt over resultatene for den enkelte eiendom, se vedlegg. Etter vurdering av fredningsforslagets konsekvenser for naturmangfoldet i tråd med bestemmelsene i den nye naturmangfoldloven kan ikke Riksantikvaren se at fredningen vil påvirke naturmangfoldet i negativ retning på noen av eiendommene.

Dersom høringsinstansene har opplysninger som kan supplere resultatene bes det om at dette blir opplyst som del av høringen.

5.4. VERNEKLASSE 2

Byggverk og anlegg medtatt i landsverneplanen i verneklasse 2 skal være underlagt et selvpålagt statlig internt vern i henhold til kongelig resolusjon om forvaltning av statlige kulturhistoriske eiendommer. De skal forvaltes på en slik måte at de kulturhistoriske verdiene ivaretas. Det anbefales at bygninger og anlegg i verneklasse 2 reguleres til hensynssone etter plan- og bygningsloven. Byggverk og anlegg i verneklasse 2 omhandles ikke nærmere i dette brevet. Særskilt informasjon vedrørende bygninger i verneklasse 2 i *Landsverneplan for Kulturdepartementet* vil bli gitt senere.

6. Høringsfrist og videre saksgang

Forskriftsfredning etter kulturminneloven § 22a følger saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven kapittel VII om forskrifter. I samsvar med forvaltningsloven § 37 sender Riksantikvaren ut fredningsforslaget på offentlig høring, med 9 ukers høringsfrist. Riksantikvaren ber særlig om at mottakerne vurderer om det er andre som burde hatt høringen samt å videreformidle dette brev til disse.

Dette brevet, tilhørende vedlegg og høringsforslaget med vedlegg er publisert på Riksantikvarens hjemmesider.

http://www.riksantikvaren.no/Norsk/Aktuelt/Horinger_og_kunngjoringer/
Høringsforslaget kan fås tilsendt ved henvendelse til Riksantikvaren.

Riksantikvaren ber om høringsinstansenes syn på forslaget til forskriftens kapittel XX.

Frist for eventuelle merknader må rettes skriftlig til Riksantikvaren innen 15.desember 2017.

Riksantikvaren er den instans som vedtar forskrift om fredning med hjemmel i kulturminneloven § 22a jf. § 15. Riksantikvaren kan dersom det er nødvendig treffe vedtak om midlertidig fredning inntil fredningsaken er avgjort jf. kulturminneloven § 22 nr. 4.

Vedtak om fredning ved forskrift er ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven og kan ikke påklages. Det er Riksantikvaren som vedtar fredningsforskriften.

Når forskriften er endelig vedtatt av Riksantikvaren vil den bli kunngjort i Norsk Lovtidend. Kapittel XX vil ved vedtakelsen bli tildelt endelig kapittelnummer og gjort til en del av forskrift 9. november 2011 nr. 1088 om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer ved en endringsforskrift.

KONTAKTINFORMASJON

Spørsmål kan rettes til:

Cathrine Skredderstuen Rolland, seniorrådgiver, csr@ra.no

Ingrid Melgård, seniorrådgiver, inm@ra.no

Inger Johanne Rystad, seniorrådgiver (juridiske spørsmål), ijr@ra.no

Ingrid Djupedal, seksjonssjef, idj@ra.no

Vennlig hilsen

Hanna Kosonen Geiran (e.f.)
avdelingsdirektør

Ingrid Djupedal
seksjonsleder

Brevet er elektronisk godkjent

Vedlegg som er elektronisk tilgjengelig:

- SKE-forskriftens kapittel XX. Fredete eiendommer i Landsverneplan for Kulturdepartementet
- Vedlegg til forskriftens § XX-1 (i alt 13 stk.)
- SKE-forskriftens kapittel 1. Generelle bestemmelser
- Oversikt av forekomster av naturmangfold på de berørte eiendommene

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Akershus fylkeskommune		Postboks 1200 Sentrum	0107 OSLO
Anders Frenestad			2512 KVIKNE
Anno museum avd. Glomdalsmuseet		Postboks 117	2401 ELVERUM
Arkivverket		Postboks 4015 Ullevål stadion	0806 Oslo
Bergen kommune		Postboks 7700	5020 BERGEN
Byantikvaren - Oslo		Postboks 2094 Grünerløkka	0505 OSLO
Finnmark fylkeskommune - Finnmarkku fylkkagielda		Fylkeshuset, Postboks 701	9815 VADSØ
Follo museum		Belsjøveien 17	1440 DRØBAK
Fortidsminneforeningen		Dronningens gate 11	0152 OSLO
Fylkesmannen i Finnmark		Statens Hus	9815 Vadsø
Fylkesmannen i Hedmark		Postboks 4034	2306 Hamar
Fylkesmannen i Hordaland		Postboks 7310	5020 Bergen
Fylkesmannen i Oppland		Postbioks 987	2604 LILLEHAMMER
Fylkesmannen i Oslo og Akershus		Postboks 8111 Dep	0032 Oslo
Fylkesmannen i Sør- Trøndelag		Postboks 4710, Sluppen	7468 TRONDHEIM
Fylkesmannen i Troms		Postboks 6105	9291 Tromsø
Gausdal kommune		Vestringsvegen 8	2651 ØSTRE GAUSDAL
Hedmark fylkeskommune		Pb 4404 Bedriftssenter	2325 HAMAR
Hordaland fylkeskommune		Postboks 7900	5020 Bergen
Jon Fosse		Wergelandsveien 4	0167 OSLO
Karasjok kommune - Kárášjohka gielda		Postboks 84	9735 KARASJOK
Klima- og miljødepartementet		Postboks 8013 Dep	0030 OSLO
Kulturdepartementet		Postboks 8030 Dep	0030 OSLO
Lillehammer kommune		Postboks 986	2626 LILLEHAMMER
Museene i Sør- Trøndelag - MiST		Felles postmottakPostboks 6289 Sluppen	7489 TRONDHEIM
Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design		Postboks 7014 St. Olavs plass	0130 OSLO

Nationaltheatret		Johanne Dybwads plass 1 Postboks 1225 Vika	0110 OSLO
Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider		Bispegata 11	7012 TRONDHEIM
Nordnorsk Kunstmuseum		Box 1009, Sjøgata 1	9260 TROMSØ
NRK		Postboks 8500 Majorstuen	0340 OSLO
NRK Sapmi			
Oppegård kommune		Postboks 510	1411 KOLBOTN
Oppland fylkeskommune		Postboks 988	2626 Lillehammer
Oslo kommune		Rådhuset	0037 OSLO
Sametinget - Sámediggi		Ávjovárgeaidnu 50	9730 KARASJOK/Karášjohka
Statsbygg		Postboks 8106 Dep	0032 OSLO
Stiftelsen Lillehammer Museum		Maihaugveien 1	2609 LILLEHAMMER
Sør-Trøndelag fylkeskommune		Postboks 2350 Sluppen	7004 Trondheim
Troms fylkeskommune		Postboks 6600	9296 Tromsø
Tromsø kommune		Rådhuset, Postboks 6900	9299 TROMSØ
Trondheim kommune		Postboks 2300 Sluppen	7004 TRONDHEIM
Tynset kommune		Rådhuset	2500 TYNSET
Ørland kommune		Postboks 401	7129 BREKSTAD